

125.000 rudarjev sklenilo premirje

Baroni v Indijani so se tudi pobotali po illinoiskem zgledu. Edino Ohio in Pennsylvanija se še nočeta ganiti in 100.000 rudarjev je tamkaj še v boju s kralji mehkega premoga.

Terre Haute, Ind., 8. okt. — Organizirani rudarji in lastniki premogovnikov v Indijani, ki tvorijo 11. distrikt U. M. W. A., so sredi podpisanih premirja na temelju sporazuma v Illinoisu. Rudarji se vrnejo na delo v ponedeljek in prejeli bodo staro mezdo do 1. aprila 1928, medtem pa se sestavi nova mezdna pogodba.

Indianapolis, Ind. — Poročilo iz glavnega urada rudarske organizacije United Mine Workers se glasi, da se je zadnji teden vrnilo na delo 125.000 organiziranih rudarjev, ki so bili 1. aprila t. l. izprti valed konflikta z lastniki jam radi mezde. Sporazum je bil dosežen v sedmih distriktih: Illinois, kjer ima unija okrog

72.000 članov in kjer znaša normalna tedenska produkcija 1.500.000 ton.

Indiana, 25.000 rudarjev.

Iowa, 9.000 rudarjev.

Kansas, Missouri, Oklahoma, Arkansas in Texas, 30.000 rudarjev.

Štirje distrikti: Michigan, Montana, Wyoming in Washington niso bili izprti, pač pa so delali ves čas. Število rudarjev: Wyoming 7.000, Montana 6.000, Washington 4.000 in Michigan 2.000.

Ostaneta še Ohio in zapadna del centralna Pennsylvanija. Sporazum tukaj še ni dosežen in okrog 100.000 organiziranih rudarjev je v ljutem boju z magnati, ki skušajo obratovati rove s stavkokazi.

Porazeni mehiški punitarji bože na vse strani v zavetje

Vlada odredila konfiskacijo premoženja vseh vodilnih punitarjev. Gomez se skriva nekje v Vera Cruzu. Njegovi zavetniki na tej strani meje pa razpošiljajo krilate vesti.

Mexico City, 9. okt. — General Gomez se danes nahaja v hribih 40 milj zapadno od mesta Vera Cruz. Njegova četa je vedno manjša; okrog 200 mož ga je zapustilo. Zvezni vojski letalci mečejo bombe na vstaje.

Mexico City, 8. okt. — Predsedniški urad poroča, da je uporni general in predsedniški kandidat Arnulfo Gomez izpraznil ranj El Triunfo v državi Vera Cruz in zbežal nekam v južnozahodno smer proti pristaniščnemu mestu Vera Cruz. V njegovi družbi je tudi general Almada. Zvezne čete, katere vodi gen. Gonzalo Escobar, so okupirale El Triunfo.

Preiskava, ki jo vodi zvezna policija, je odkrila, da je večje število upokojenih vojaških častnikov in civilistov zapletenih v izjalovljeno revoluto. Je general in predsedniški kandidat Gomez skrivoma zapustil Mexico City pred enim tednom, je zagotovil svoje pristaje, da se kmalu vrne na delu smagovite armade, medtem pa naj čakajo v skrivajskih. Civilni začetniki, ki so zdaj preprčani, da je vstaja padla v vodo, skušajo pobegniti iz glavnega mesta in dežele. Policija skrbno pazi, da nihče, ki je na sumu, ne zapusti mesta.

Callesova vlada je odredila, da se takoj izvrši konfiskacija premoženja vseh vodilnih sarnikov. Imovina oseb, ki so in bodo eksekutirane, bo zaplenjena in denar pojde v zvezno blaginjo v avrhu pokritja stroškov, ki jih je povzročila vlada vojaška vstaja.

Veliko senzacije je povzročila aretacija Felixa F. Palavicinija, bivšega lastnika in urednika dnevnika "El Universal" v glavnem mestu. Palavicini, ki je zelo premožen, je plačast, a imel je črno lasuljo in brado, ko so ga aretirali v vlaku, v katerem je mislil odkuriti iz dežele. V njegovem stanovanju so našli dovolj dokazov, da je bil v zvezi s Gomezom. On je tudi spisal generalu Gomezu politično platformo. Policija je dala Palaviciniju 72 ur časa za zagovor.

Dokumenti, ki so jih našli pri aretiranih osebah, dokazujejo, da so mnogi politični veljaki in industrijski mogotci zapleteni v stajo. Večina teh je že v Združenih državah.

Nogales, Ariz. — Tukajnji agenti generala Gomeza in mehiških klerikalnih organizacij poročajo o "veliki zmagi" vstaje v Vera Cruzu. Gomez je potekel zvezne čete in ujel 300 mož. Dalje poročajo, da se je Adolfo de la Huerta, ki se nahaja v Kaliforniji, pridružil revolji generala Gomeza. Včeraj so poročali, da je bil de la Huerta brat Alfonso eksekutiran v Sonori.

Obstrelili čeno, ker je brskala po njegovih žepih.

Chicago, — Nekateri čeno imajo navado, da stikajo po žepih, kadar mož spi, toda Rose Szepanski je morda prva, ki je bila radi te navade obstreljena. Hugo Szepanski se je mirno podvrgel aretaciji potem, ko je čeno obstrelil, ker jo je zasačil stikati po njegovih žepih. "Da, streljal sem nanjo", je rekel policiji, "ker me je okradla za \$12.00. Jezilo me je, ker je kradla, dasiravno je bilo videti, da je imela vedno denar. Ako umrje, se bom zadovoljen podvrgel kazni."

Agitiranje za "Prosveto"

RUDARIJEM ODPOVEDUJEJO STANOVANJA

Skoraj tri tisoč rudarskih družin je prizadetih. Zagon rudarskih družin je prišel kar pri dveh premoženjskih.

Pittsburgh, Pa. — Rudarska naseljača iz sotovor postanejo najbrž zopet vseh družin prikazen v petem distriktu rudarske organizacije, ako bodo premoženjski podjetniki nadaljevali s sodnijskimi tožbami rudarjev. Približno 300 rudarskih družin je bilo v Russelltonu postavljeno na cesto. Dobili so ukaz, da morajo iz kompanijskih koč. Premogovniki v Russelltonu lastuje Republic Iron & Steel kompanija. Pri enem premoženjski je postavila na cesto 165 rudarskih družin, pri drugem pa 155 družin, da se tako napravi prostor za stavkokaze.

Bil je izredno žalosten prizor, ko so pričeli nakladati na tovrne avto pohištvo rudarjev, ki težko plačujejo stanarino v teh težkih časih. Pohištvo onih, ki se nimajo seliti nikamor, bo pa najbrž šerif prodal na javni dražbi. Tak je položaj, v katerem se nahajajo rudarji, a kljub temu vdrnjujejo v stavki. Obdobjenja vredno je zaupanja teh rudarjev v moč organizacije. Če bi med rudarji bili vsepovodni taki borec, tedaj morajo zmagati, pa če se zakolne sam pekel proti njim.

Ko je neki članški poročevalac vprašal rudarja, kam pojde, ko se akomignil v vseh. Rekel je: da ne vedo kam. Na stavki so več kot šest mesecev in še dolgo časa niso mogli več plačati stanarine.

Nova ameriška delavska mreža gre v Rusijo

Vodil jo bo Watkins iz St. Paula. Okrog 40 unijskih odborov bo v delegaciji.

New York. — Nova ameriška delavska delegacija se odpravlja na obisk Sovjetske unije. Iz New Yorka odpotuje 21. oktobra. Delegacijo bo vodil William Watkins iz St. Paula, Minn.

V delegaciji je okrog 40 odbornikov raznih strokovnih unijskih v Kaliforniji, Washingtonu, Oregonu, Texasu, Oklahomi, Minnesoti in vzhodnih držav. Watkins pravi, da eden namenov obiska je, da izjavo, zakaj je 90 odstotkov ruskih delavcev v unijskih, čim je v Ameriki samo 10 odstotkov delavcev organiziranih.

Čangtsinova armada potočena pri Pekingu

Poslaništva se pripravljajo na odhod v Tientsin.

Tokio, 8. okt. — "NIEI-NIEI" je prejel brzojavno vest iz Pekinga, da so bile čete diktatorja Čangtsolina včeraj spet poražene. Zmagovite čete iz province Šansi, ki jih vodi guverner Jen Hsi-an, so okupirale Hvalai, 45 milj severozahodno od Pekinga.

Istočasno je bil Čangtsolin tepen na južnozahodni fronti, kjer prodira armada "kristjankega" generala Fenga Juhai-ana proti Pekingu. Feng je okupiral Paoingfu, 80 milj južno od Pekinga. Mandžurci so torej v kletki od dveh strani in padec Pekinga je blizu.

Tientsin, 8. okt. — Poslaniški zbor v Pekingu namerava zapustiti Peking in se preseliti v Tientsin, kjer je okrog 10.000 mož tujeske armade. Američani imajo tukaj 2000 mož.

Tudi senatorja Cur- tisa navdajajo pred- sedniški upi in muhe

Prišli je tipati okoli, kako bi bilo s predsedniško kandidaturom. Izkazal se je doslej kot dobra opora konservativcev.

Washington, D. C. — Senator Curtis iz Kansasa je zdaj zadobil tudi akomine po predsedniški kandidaturi. Pretipavati je prišel politični položaj, kako bi bilo, ako bi dobil nominacijo za predsedniškega kandidata, ako bi se skupine na konvenciji ne mogle sporazumeti glede kandidature in bi on nastopil kot kompromisni kandidat.

Curtis je bil Taft-Ballingerjev podpornik v senatu, ko se je šlo zaradi škandala s premoženjskimi zemljišči v Alaski leta 1910. Takrat ga je napredni kandidat porazil pri primarnih volitvah spomladi. Po dveh letih se je spon vrnil v senat. V volilni bitki je smagal napram Victor Murdocku, ki je kandidiral na programu bulimurjev. To se je zgodilo leta 1914, ko so se tri stranke — demokratska, republikanska in bulimurška, pogajale za senatni mandat. Curtis je bil ponovno izvoljen leta 1920.

Kot vodja republikanske večine je v senatu ovrzal prelaško aluminijakega trusta, škandala s olinjski zemljišči, pa korupcije justičnega departmanta. Pogostokrat je služil tudi v drugih zadevah Coolidge, Mellonu in upravi.

Curtisova ubogljivost do administracije se pokazuje v tem, da je izdal nadomestno predlogo za odpomoč farmarjem. Ko je bila njegova predloga poražena, je zasakal kopje in glasoval za McNarryjevo predlogo. Vedel je, da predloga ne postane zakon, pa kaj za to, ako glasuje zanjo.

Njegove nade slone na poročilih, da sta bila Dawes in Lowden zaznamovana kot predsedniški kandidata od strani Wall Streeta, kar sta zagovarjala McNarryjevo predlogo za odpomoč farmarjem. On pričakuje, da Hughes se ne bo poganjal za predsedniško kandidaturom, ker ima preveč tesne stike z Wall Streetom in da njegovi klienti lažejo prevelike usluge v Washingtonu.

Tako se je Curtis zaisiral med kansaskimi farmarji, da mu pripomorejo do nominacije.

Poljsko-litvinska kriza

Strešljanje ob mejah in demonstracije v Vilni. Poljska vlada daje pripravlja ultimati.

Pariz, 9. okt. — Iz Varšave javljajo, da namerava poljska vlada poslati ostro noto, nalikujočo ultimatu, litvinski vladi radi obnašanja obmejnih straž in zapiranja poljskih šol v Litvi. Danes, ob sedemdesetletni okupaciji Vilne po Poljakih, so bile v Vilni velike poljske nacionalne demonstracije. Val ministri s generalnim štabom vrad so bili udeleženi. Demonstracije je vodil general Żeligowski, ki je pred sedmimi leti kljub protestu Lige narodov ugrabil Vilno na vrgledu Italijanov na Reki.

Istočasno je litvinski diktator Smetona vodil na drugi strani meje "narodno kalovanje" vsled izgube Vilne. Ob mejah so bili tuptam ostri spopadi med strankami. Kjerkoli je počila litvinska puška, so Poljaki odgovorili s strojnico.

Dane v Washingtonu ne smejo kazati kolen.

Washington, D. C. — Policija je odredila, da ženske, ki sede na klopih v javnih parkih glavnega mesta, morajo pokriti svoje kolene. V Washingtonu je mnogo nedolžnih diplomatov in poslanecov, ki bi se morda poklanjali.

Velesile interve- nirale na Balkanu

Bolgarska vlada zapira mejo ob Bolgariji in pojačila vojaške čete, ko so komitaji izvršili nov vpad od bolgarske in albanске strani. Bolgarska vlada obžaluje. V Belgradu pravijo, da Mussolini financira komitaje.

Sofija, 9. okt. — Bolgarska vlada je sklenila, da kralj Boris okliče obsedno stanje ob arbski meji s namenom, da se prepreči nadaljnji komitajski vpadi v Srbijo. Obsedno stanje bo oklicano jutri, ko se vrne kralj domov. Nato se skliče sobranje (parlament), ki odobri ta sklep. Stališče bolgarske vlade je, da so neodgovorni macedonski voditelji zakrivil krizo. Vlada bo akusala zadostiti Jugoslaviji kolikor je mogoče.

London, 9. okt. — Zunanji minister Chamberlain smatra arbsko-bolgarski spor zelo resnim; ker sluti, da Italija podpira Bolgarijo, Francija pa Jugoslavijo. Zato je danes stopil v stike s francoskim zunanjim ministrom Briandom v avrhu, da se prepreči vsak konflikt. Iz Sofije poročajo, da bo Bolgarija apelirala na Ligo narodov, ako Jugoslavija pretrga diplomatske vezi.

Pariz, 9. okt. — Francija je danes urgirala Bolgarijo po svojem poslaniku v Sofiji, naj zagnja Jugoslaviji, da vpad čes mejo se ne bodo več ponovili. Obenem je Francija posvarila Jugoslavijo, naj ne prevlada. Iz Belgrada poročajo, da je Jugoslavija zapirala mejo ob Bolgariji. Belgrajska vlada zahteva, da mora Bolgarija razpustiti macedonsko sveto, organizacijo macedonskih avtonomistov.

Belgrad, 8. okt. — Jugoslavanska vlada je danes poslala po svojem poslaniku Mešiču v Sofiji bolgarski vladi ultimati zahteva, da mora Bolgarija takoj dati garancije za preprečitev komitajškega nasilja. Ako tega ne stori, prelomi Jugoslavija diplomatske stike z Bolgarijo.

Belgrad, 8. okt. — Ministrski svet je anodi zaključil, da se za pre mejo ob Bolgariji. Vojaške posadke ob mejah imajo pojačiti. Istotako se pojačijo posadke ob albanški meji, kjer so komitaji včeraj izvršili vpad čes mejo blizu Skoplja. Sklep je bil storjen, ko je vlada prejela poročilo o svežem vpadu macedonskih komitajev v okolici Klisura. Poročilo se glasi, da je bilo nekaj oseb ubitih pri tem vpadu. Po Srbiji krožijo vesti o bojih ob mejah.

Umor generala Kovačevića in dva nova vpad komitajev na arbsko ozemlje sta povzročila napetost, kakršne že ni bilo iz zadnje vojne.

Glede vpadov iz Albanije poročajo, da je močna četa macedonske vojske v Skoplju.

Delavčeva dividenda!

Petindvajset rudarjev ostalo v goretem rudniku v Utahu. — Šest delavcev ubitih, ko se je podrla tovarna.

Mammoth, Utah. — Petindvajset rudarjev je ostalo v tukajšnjem rudniku, ki je v ognju. Neveča se je zgodila v petek. Reševalno moštvo je na delu, toda vsi poskusi prvega dne, da bi rudarje rešili skozi glavni vhod, so bili zaman.

Appleton, Wis. — Šest delavcev je bilo ubitih in 15 ranjenih zadnji petek popoldne, ko se je podrla papirnica Kimberly-Clark kompanije v Kimbriju. Tri delavce so rešili si ve izpod razvalin, a še jih pogrešajo pet. Dva ranjena delavca hosta težko ostala pri življenju.

Žensko socialistično gibanje v Franciji

Ženski dan v letu. — Izredna izdaja "Socialistične žene" kot letak. — Zadržanje zahtev socialistično organiziranih žena.

Zeneva, Švica (I. I.). — Socialista Louise Saumoneau je podala mednarodnemu socialističnemu ženskemu komiteju zelo zanimivo in pregledno poročilo o socialističnem gibanju francoskih žena.

Vaško leto se razdeli izredna izdaja ženskega lista "Socialistična žena" med francoskimi ženami, da se med njimi dela propaganda za socializem. Letošnja številka je prinesla citate iz Komunističnega manifesta, katerega avtorja sta Karel Marks in Engels. Citate iz knjig "Ženske vprašanje", spisal Lafargue, "Kolektivizem in Družina", pisatelj Jules Guesde, "Žena in socializem", pisatelj August Bebel, in "Socialistična Zgodovina", pisatelj Jaurès. Ti citati so izšli po skupnim naslovom "Žena in Socializem." Ta izredna izdaja izide vsako leto v ženskem tednu, ki traja od dne prvega pa do dne desetega marca. Dne petega marca je bil letos določen kot dan agitacije.

Nacrti za obhajanje Ženskega dneva so bili izdelani na četrtletni seji ženske socialistične organizacije. Na tej seji so se vršile tudi razprave o organiziranju "otroške skupine." Dalje je ta seja spopila najnujnejše zahteve socialistično organiziranih žena v zakonsko predlogo in zaključila, da se obrne na socialistično skupino parlamentarne skupine, da to predlogo predloži parlamentu.

Ta predloga obsega šest točk in sicer: Podaljšanje porodniškega počitka na 14 tednov. — 2. Porodniška podpora naj se uravnava po življenjskih stroških. — 3. Revizija denarnih glob za kršenje pogodb. — 4. Uravnava za oskrbo otrok v tovarnah. — 5. Polajša naj se rok za porodniško podporo. — 6. Ustanovitve oskrbe za deteta in otroke.

Četrtneta seja v mesecu aprili se je pe čala z organiziranjem "Otroške skupine." Predlog za organiziranje te skupine je prišel od trinajstega distrikta ženske socialistične organizacije.

Ipi Črnogorci pod viličami.

San Quentin, Cal. — V petek jutraj so tukaj obsedli Črnogorci Milana Vukiča. Vukič se ni pustil izlepa obsediti. Načel je stražnike, ki so ga vodili k veščalom in boji je trajal petnajst minut. Šele, ko so ga napel omamili s uderci, so ga mogli zaviči pod zanko in mu zlomiti vrat s vrvmi. Vukič je ustrelil svojega delodajalca. Njegov zagovor je bil, da ga je delodajalec ogoljufal pri mendi.

Transakcija je zdaj dosegla vrhek

Na železnica je zaposlenih največje število uslužbencev v letu. — Mednja železničarjev se je pa povzela samo za en odstotek nad lanskim letom.

Chicago, Ill. — Število uslužbenih železničarjev se je množilo tudi skozi mesec junij. To povznanje števila zaposlenih železničarjev prične v mesecu marcu, pa se nadaljuje do meseca oktobra, v katerem doseže najvišje število. Tako poroča mednarodna obrtna komisija v svojem mesečnem poročilu. Ampan čes se primerja število letos v mesecu juniju nameščenih železničarjev s številom železničarjev, ki so bili lani nameščeni na železnica, tedaj se preprčamo, da je bilo letos v mesecu juniju nameščenih 12.131 železničarjev manj kot v mesecu juniju lanskega leta. Letos je bilo zaposlenih le 1.821.940 železničarjev.

Res je bilo letos nameščenih več delavcev, ki delajo na prosti, bilo je pa manj nameščenih pisarniških delavcev, manj vla-kospremnega in strojne oseboja in različnih delavcev, ki so potrebni v transportni službi.

Železničarji, ki so bili letos v mesecu juniju nameščeni, so zaslužili \$251.069.719. To je en odstotek več kot lani. Letos je bila povprečna mezda železničarjev \$137.80, lani pa \$135.80.

Naslednja mezdna lestvica pa pokazuje, za koliko se je povzela uslužbenec raznih kategorij mezda od leta 1923 pa do leta 1927. Mezda je navedena od ure.

Ta tablica nam pokazuje, da so izuzičnim delavcem precej povzeli mezdo, neizuzičnim delavcem pa prav malo. Delavci, ki opravljajo težka in navadna dela, so še danes najbolj potrebni povznanja mezde, kajti delavci na prosti so ravnotako potrebni za redno obratovanje železnice, kot strojevodje, kurjači in spretniki. Ako železnice proge niso v dobrem stanju ne morejo po njih voziti vlakov.

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

GLASLO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasa po dogovoru. Delodajci se ne vračajo.

Naročnina: Zadolžene države (vsej Chicago) \$6.00 na leto, \$0.60 na pol leta; Chicago in Cetero \$7.50 na leto, \$0.75 na pol leta, in na izposojnino \$0.60.

Naslov na vsa, kar ima slika s strani:

"PROSVETA"

2007-09 So. La Salle Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Support Society.

Owned by the Slovene National Support Society.

Advertising rates on agreement.

Subscriptions: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$0.60 per year.

MEMBER OF THE PUBLISHED PRESS

Datum v sklopuje s. pr. (Sept. 20-1927) poleg vsakega iznosa na našemu posredniku, da vam je s tem dopovedano, da vam je posrednik, da se vam ne odziva list.

ZAKAJ SE DELAVSTVO ORGANIZIRA MEDNARODNO?

Kapitalizem ne stremi samo za izkoriščanjem delavstva vsega sveta, ampak pritiška tudi na mezde delavstva vsega sveta na ta način, da mu služijo za "mezdni standard" delavci onega naroda, ki so plačani najlažje. Do tega ga sili konkurenca na svetovnih trgih iz enostavnega vzroka, kolikor nižja je meza, toliko ceneji se prodajo produkti in toliko večji je profit. Zakon kapitalističnega gospodarstva je pa tak da se obdrži le oni, ki lahko z uspehom konkurirajo, kar pomeni toliko kot s profitom proda svoje produkte. Noben tovarnar, noben podjetnik ne obratuje svoje tovarne ali svojega podjetja iz usmiljenja ali dobrotelosti do delavcev. Tovarnar ali podjetnik, ki bi tako ravnal, bi kmalu bankrotiral.

Če hoče tovarnar v Ameriki, na Angleškem ali v kateri drugi deželi na svetu obratovati svoje tovarne, jih mora obratovati z dobičkom, da vzdrži konkurenčni boj. Ako tega ne vpoštevamo, mu preti bankrot in mora prejalnej zapreti svoje tovarne in odpustiti delavce. Ako noče prostovoljno zapreti svojih tovarov, mu jih zapro njegovi upniki.

Ameriški delavci prejema jo še dandanes najvišjo mezdo med vsemi delavci. Vprašanje pa je, koliko časa bo meza ostala tako visoka, ako se ameriški delavci ne potrudijo, da se organizirajo delavci tudi v drugih deželah in izboljšajo boljši življenjski standard?

Ameriški prejec zasluži povprečno na uro 29 centov. Toliko kitajski prejec prejme na mezdi za delo vsega dneva. Kitaj je daleč, bo rekel marsikdo, kaj nas pa briga Kitaj, mi živimo v Ameriki. Le počasi tovariši delavci. Res je to, kar pravila, da je Kitaj daleč od nas, ni pa resnica, da nas nič ne briga, kakšno mezdo prejema kitajski tekstilni delavec.

F. W. Tausalg pravi v reviji "Quarterly Journal of Economics," da je treba v japonski tekstilni tovarni štirikrat toliko delavcev, kot v ameriški, da proizvedejo enako količino tekstilnega blaga. Japonski delavec pa ne zasluži četrte od tega kar zasluži ameriški delavec.

Z drugimi besedami to pomeni, da se tekstili na Japonskem izdelujejo ceneje, kot v Ameriki. Ker se izdelujejo ceneje, se tudi prodajajo ceneje, kot ameriški. Vaak konzument kupuje tisto blago, ki je ceneje, ako je blago enake kakovosti.

V deželah, v katerih je kapitalistična produkcija precej dovršena v eni ali drugi industriji, pa ne morejo razpečati blaga teh industrij na domačih trgih, ampak ga morajo poslati na tuje trge. Dober izgled v tekstilni industriji nam dajejo Anglija, Amerika, Nemčija, Italija in Francija, ki izdelajo več tekstilnega blaga, kot ga potrebujejo doma. Te države so primorane se ozirati po tujih trgih, če ne, nastane mrtvilo v tekstilni industriji. To pravilo velja tudi za druge industrije v kapitalističnih deželah.

Kapitalisti pa nalagajo denar v deželah, ki se šele razvijajo, kajti tam se jim obeta lep dobiček. Veliko angleškega, francoskega, ameriškega in italijanskega kapitala je torej naloženega v tujih deželah, v katerih so sirovine in delavna moč poceni.

Iz navedenega je razvidno, da gospodarski zakoni, ki učinkujejo v kapitalističnem gospodarstvu, silijo tovarnarje, da stremijo za znižanje mezde. To kapitalistično stremiljenje učinkuje na delavstvo, da zahteva višje meze, ker ga naravni zakon sili, da si izboljša svoj življenjski položaj. Kolikor bolj je dežela civilizirana, toliko bolj je delavstvu močna želja po izboljšanju življenjskega položaja.

Da se delavski življenjski položaj v razvitih deželah izboljša, kar pomeni, da se prepreči znižanje mezde, je treba, da se poviša tudi življenjski položaj delavcev v zaostalih deželah. Da se to zgodi, se morajo delavci v teh zaostalih deželah organizirati, ker tudi v zaostalih deželah tovarnarji ne obratujejo svojih tovarov iz usmiljenja do delavcev.

Da se delavci v zaostalih deželah organizirajo, se morajo delavci organizirati mednarodno in tako utrditi medsebojno vez solidarnosti. Podpirati morajo svoje tovariše, ki se šele organizirajo, ne samo doma, ampak tudi v tujini.

SINE IZ MILWAUKI

O uspešnem shodu v Milwaukee.

West Allis, Wis. — Dan 2. oktobra je minil in s tem tudi shod ter veselica društev Slovence narodne podporne jednote.

Udeležba na shodu je bila poveljna, pri igri in veselici pa skoraj prevelika, ker pri igri se bili vsi sedeži zasedeni in je moralo še precej ljudi stati. Priplezu in igri je bilo tako natiseno ljudstva, da so stali kakor švepljane v šestlici.

Da ne bom skočil preko shoda, moram omeniti, da je bil morda dan vroč, ker je cel dan deževalo, da ni bilo članstva polnoštevilno zastopano na shodu. Kar sem malo pačil na westalliskih člani društva št. 104, sodim, da se je shoda udeležila ena četrtina članstva; tudi članstva milvauskih društev se ni dosti več udeležilo.

Kakor sem je poprej omenil, je poln dan deževalo. Westalliski in Milwaukeeci, kateri se niso udeležili shoda, so skoro gotovo ali vsi skupaj po roke. No, ko so jih nabrali, so pa zvečer prišli k igri in na veselico, ker jih na shodu ni bilo. Nisem jih štel, ampak mislim, da je bilo na shodu okrog 300 oseb navzočih, na veselici pa najmanj štirikrat toliko, to je članstva omenjenih društev, brez ostalega občinstva. Škoda za shod, ker se ni udeležilo vsaj članstvo polnoštevilno. Imeli smo, moram reči (tako so tudi drugi trdili), tri izbrane govornike. Sodergr Daniel W. Hoan, župan Milwaukee, je bil točno ob 2. uri na svojem mestu, tako sta bila tudi brata V. Cinkar, gl. predsednik SNPJ in D. J. Lotrich, predsednik društva "Pijonirjev".

Govorniki so bili v dvorani, članstvo pa se po večini doma. Da ne bo kdo rekel, da Westalliski in Milwaukeeci nismo točni! Točni smo tako, kakor je bila požarna bramba v Poljanah na Gorenjakem pred 25timi leti, ko sem bil tudi jaz njen član. Ko smo prišli na pogorišče, se je še komaj poznalo, kje je bila stala, ki je pogorela. Ko so govorili akoraj eno uro čakali na ljudstvo, je vazoeno pričel govoriti župan Milwaukee. Ne bom natanko poročal, kaj je govoril, razen tega pa on najbolje govori angleško, jaz pa najbolje razumem slovensko. Povedal nam je, da napravi lep pogled za društva in jednote, ako se članstvo javno pokaže, da pomaga, ter gleda za napredek društev in jednote. Priporočal je rojake, kdor še ni član te organizacije, naj pristopi v S. N. P. J. in da ga ni potreba biti sram, če ni jednota angleška organizacija, ako dotični ni Američan, ampak Slovenec. Ker so njemu, naj bodo tudi nam vsi narodi enaki; nobeden ni boljši od drugega, pa naj si bo Američan, Nemec, Irec, Francoz, Anglež ali pa Jugoslovan. Dalje je posegel v socialistično stran, katere je sam član. Povedal je, kaj imajo ugodnega delavci v Milwaukeeju pod socialistično upravo, medtem ko v drugih mestih, kjer je za župana kapitalistični hlapec, nimajo takih ugodnosti. Lahko bi imeli še več, ako bi Milwaukeeci pri pomoči toliko, da bi tudi mesta zbornica imela večino socialističnih aldermanov. Kar je on povedal, se mora strinjati vsak zaveden delavec, ker je tudi resnično, kar je govoril o socialistični mestni upravi. To lahko potrdi vsak navzoč Milwaukeec. Le škoda, da nimajo ameriška mesta več takih županov, kakor je Daniel W. Hoan, milvauski župan.

Za njim je nastopil V. Cinkar, predsednik SNPJ. Vse je razložil, kar sem pričakoval; povedal je jednotno zgodovino od začetka do sedaj. Povedal je, kaj je razlika med zavarovalnimi društvi in podpornimi organizacijami. Priporočal je, naj bo vsak rojak član kakšne dobre organizacije; pristopi naj v

S. N. P. J. ali pa tudi k drugi dobri organizaciji. Ni rekel, da je samo S. N. P. J., ampak da je ena prvih; je dobrih še nekaj drugih slovenskih organizacij. Ni pa rekel, da je samo za dobra in vse druge zanič, kakor sem mislil pred tremi leti gl. predsednika K. S. K. J. ravno in istega odra, ko je najboljši udeležba po S. N. P. J. in po rojakih, kateri ne trobijo v njegov rog. Nadalje je brat Cinkar namizno pojasnil članstvu, da mora jednota, ker ima velike obveznosti, tudi veliko plačevati za razne pošiljke, operacije, bolniške podpore in drugo, štadi tega vzroka je po par "krošev" izrednega segmenta na leto za vsakega člana.

Ako bi bili navzoči vsi člani dobro pooblašani, zakaj so izredni segmenti, bi bili lahko videli, da "koritarji" v Chicago ne pokadijo vsega na cigarete, ampak da tudi nekaj fekov pošljejo širšem združenim državam za bolniške podpore, operacije, pokhodine in tudi za druge podpore, npr. v slučaju štrajka in drugih negot. Tudi društvenim tajnikom bi se roke ne trele, kadar morajo kolektirati izvanredni segment, ako bi člani poprej pomislili, zakaj ga morajo plačati. Povedal je še veliko drugih koristnih reči, katere bi vzele celo izdajo lista, ako bi hotel vse popisati, ker govoril je več kot eno uro.

Za njim je nastopil D. J. Lotrich iz Chicago. On je govoril v angleškem jeziku v istem smislu kakor gl. predsednik. Le škoda, ker ob njegovem govoru ni bilo navzoče tiste mladine, katere je bila zvečer na plesu. Gotovo je tistim žal, kateri se niso udeležili shoda in niso ališali Lotricha, ki je njim govoril o društvenih in jednotnih stvarih in še celo o ljubezenskih razmerah. Tolmačil je, kaj je enemu ali drugemu storiti, ako se eden drugemu iznevari. Povedal je, da mora ostavljene ali ostavljenke najti vzrok, zakaj je dobil odpoved ljubezni, da v drugem slučaju, drugim sestanku, prične drugače, da je boljši obstanek. Ako bi bili imeli mladeniči pred 25 leti takega voditelja, kakor imajo v Chicago Lotricha, bi ne bili imeli vedno smole pri naših Mickah, ker one so pile kavo, mi smo pa mislili, da vsi pijejo "rakijo," nazadnje smo pa pijani s praznimi žepi domov capljali.

Kot tajnik društva št. 104 v West Allisu se v imenu celega društva vsem govornikom prav lepo zahvalim za njih trud. Želim, da bi se drugo leto zopet sešli skupaj na enakem shodu, samo z boljšo udeležbo. Zagotovljen sem, ako napravimo zopet tak shod drugo leto, da bomo imeli boljšo udeležbo in da zopet dobimo govornike, da nas bodo kaj poučili. Upamo, da dobjemo še več govornikov iz Chicago, saj Elkhaka naselbina se lahko popaša z več slovenskimi govorniki, kakor katere druga to stran luže.

Po govornikem programu je še naš sobrat Anton Martinek zaigral na odru par prav finih komadov na kromatično harmoniko. Ko je prenehal in šel z odra, je bilo tako gloskanje, da se je moral povrniti in še eno zaigrati. Omenjeni sobrat Martinek je član društva "Badergerjev" SNPJ in član št. 3 J. P. Z. Sloga na West Allisu. Kadar rabite dobrega igralca na vaših društvenih prireditvah, ne pozabite omenjenega člana, ker on je še mlad in se lahko še veliko nauči.

S tem je bil popoldanski program končan. Prišel se je ples in večerna zabava. Zvečer ob pol osem uri se je pričela igra v angleškem jeziku "The Helping Hand." Nisem ocenjevalec iger in ne kritik. Rečem le, da so igrali v splošno zadovoljstvo, posebno dobro sta se pokazala kanzjenca. Vsakdo, kateri je razumel angleško, ali pa samo malo kakor jaz, je igro pohvalil. Samo ena oseba je povprašala med vso igro, zakaj ne igrajo v slovenskem. Drugi so

izjavili, ahotudi bi bili igrali v slovenskem jeziku, bi omenjena oseba ne bila dosti razumna, ker je bila še poprej v veseli družbi.

Po igri so igrali nepretrgoma, ne vem, če je bilo več komadov, ali če so se vsi komadi skupaj držali; plesali so kar naprej, če se to pravi plesati. Bilo jih je toliko, kakor bi jih bilo od vrha noter naložili. Kakor sem poprej omenil, gošča je bila izvrstna, ne za mene, kar jaz nisem plesal, tudi ne za moje letnike, ker tudi oni niso plesali, ampak za tiste, kateri so bili rojeni pred 15 in 20 leti. Moje starosti nisem videl plesati nobenega.

Ko se je že skoro začela plesavljati nedelja, in je že skoro pondeljek skozi okna noter gledal, smo se nekateri začeli pripravljati domov. Nadebudna mladina pa se je še vrtila, kakor bi bil še začetek. (Ne vem, če plešejo še ali ne!).

Anton Demšar.

Ustanovna seja družnega občina

White Valley, Pa. — Ideja za ustanovitve družnega občina se med Slovenci Bele doline vedno bolj izraža. Čim se bližamo zimskemu času, se vpraševanja, kaj bomo počeli in kam bomo šli v dolgih zimskih večerih.

Vesnice so preveč enostavne in nimajo prave privlačnosti za starejše ljudi, medtem ko nima mladina od veselice nobene koristi. Ako pa si ustanovimo dramatično društvo, tedaj bi mi, kar nas je starejših, imeli malo več duševnega razvedrila. Tako društvo bi tudi mladini pomagalo; služilo bi ji za izobrazbo in pri tem bi si ohranila materni jezik in ga tako znala bolj ceniti.

Vse to bi bilo mogoče, ta ideja bi se prav dobro lahko udeležila, ako se odločimo, da ustanovimo dramsko društvo na dobri podlagi. Ker se je zadnje čase po Bele dolini slišalo več sličnih mnenj, da so pri volji sodelovati za to idejo, smo člani Slovenskega doma v White Valleyju na zadnji seji sklenili, da se v ta namen skliče ustanovni sestanek. Na sestanku so vabljeni vsi tisti, ki imajo veselje za dramatično. Prišlo je naj tudi rojaki, ki mislijo na idejo podpirati gmetno ali moralno.

Ustanovna seja za nameravani odsek je sklicana v soboto dne 15. oktobra ob 7:30 zvečer v Slovenskem domu, White Valley, Pa. Na ta sestanek vabimo tudi rojake iz sosednjih naselbin, namreč iz Eksport in Delmont.

MORROW SE BOLJ ZANASA NA DIPLOMACIJO KOT NA BAJONETE.

Imel je važen pomenek s državnim tajnikom glede položaja v Mehiki.

Washington, D. C. — Dwight Morrow je ravnokar resigniral kot drug tvrde Morgan & Co., da postane ameriški poslanik v Mehiki. Zda je obdržal daljšo konferenco s državnim tajnikom Kelloggom. Govorila sta o novicah, ki pripovedujejo o hitrem potlačanju revolte proti Callesovemu režimu. Pogovor se je sukal tudi okoli predmeta, na kakšen način je mogoče pridobiti Mehikance in obdržati z hjiimi prijateljske stike.

Tajno se priznava, da bo Morrow dobrodošel v glavnem mestu Mehike, ker za obnovitev prijateljskih stikov na popolno novo podlagi. Morrow je izjavil, da se naj nikar ne porabi vojaška sila Združenih držav za iztiranje tujzemskih dolgov. Morrow se bolj zanese na diplomacijo.

Mehikanci zda čakajo, ako je njegov vpliv v Washingtonu res tako velik, da se umaknejo orožne sile iz Nikaragve in v Haitija.

Bankir pomeveril \$100,000.

Aurora, Ill. — John Esser, predsednik Aurora Trust & Savings banke, je bil zadnje dni a-retiran na obzobje, da je pomeveril \$100,000, lastnino banke. Esser je priznal in izpovedal, da je denar zašpekuliral na borzi. Esser je bil na glasu kot velik poštenjak in "deški banke", ki se je dvignil od ala do predsednika.

Delavčeva opazovalnica

Pila Ivan Mehak.

Glave federacije v punku. Podteli Ameriške delavčeve federacije, ki zda kolikojna v Los Angelesu, nastopajo kot stoprocentni Amerikanci, ki nečejo imeti nič skupnega z delavskim gibanjem v Evropi — poenoma pa takisto delavskih organizacij, ki je bila v navadi v Angliji pred petdesetimi leti. Taktika glav federacije je do sedaj petdeset let za časom.

Ako bi pomislili dele števila njih britskih uni, bi bilo to neameriško; — ni pa neameriško, če hodijo po stopnjah, ki so jih unije v Angliji že davno opustile.

Vse govorjenje, da ameriške razmere zahtevajo posebno, svojo taktiko, svoja pashana pota, je blaf. Kako morajo danajne moderne ameriške razmere zahtevati ultrahumanitativno pot, kateri so angleški delavci obrnili hrbet že pred pol stoletjem?

Ameriške delavčeve federacije bi lahko bila eden od vodilnih delavskih političnih strank kot je enaka federacija v Angliji, ki nekaj staja v parlamentu. Ali bo treba čakati drugih 50 let, preden ameriške unije prikipajo do samostojne politične akcije?

Taktika naših delavskih patrijarhov je najneumnijša reč pod soncem. So za visoko mezo in krajši delavnik, a vsaka meza in krajši delavnik se ne smeta izvajevati v kongresu.

Mozdne in delovne ure v železnarstvi in jeklarstvi

Industrija železa in jekla je ena izmed najvažnejših tovarniških industrij v Združenih državah.

Industrija jekla in valjarn je v Združenih državah petna vrsti, kar se tiče števila zaposlenih delavcev, tretja, kar se tiče stroška za surovine, in druga na vrsti na vrednosti produktov.

Leta 1925 je bilo v tej deželi 473 jekla (steel works) in valjarn (rolling mills) s 370,726 mezdih delavcev in 122 plavžev (blast furnaces) s 29,188 delavci. Povprečni letni zaslužek za vsakega nameščenca v jekla in valjarnah je znašal \$1669 in v plavžih \$1562.

Navadni delavci in kurjeni delavci. — Osnovna železarska in jeklarstvena industrija obtoja iz treh raznih procesov: prvi, iz železne rude se itaplja lito železo (pig iron); drugi, surovo-lito železo se predelava v jeklo ali pa v kovano železo (wrought iron); tretje železo in jeklo dobiva v valjarnah one oblike, ki služijo raznim potrebam.

Plavži služijo za pridobivanje surovega litega železa iz železne rude. Lito železo se v takozvanih "Bessemer converters" ali pa v odprtih fužinah (open-hearth furnaces) izpreminja v jeklo, oziroma se v "puddling mills" izpreminja v kovano železo. Končno gre jeklo v valjarne, iz katerih izhaja v obliki plošč, tračnic, žic ali v kakršnikoli drugi obliki, ki je potrebna za razne svrhe.

Delavci, vzevši v poštev vse stroške, so dobivali najvišje meze leta 1920, ko je 74.5 centov bila povprečna meza na uro. Leta 1922 je znašala le 51.3, leta 1924 pa 64.4 centov in lani 63.7 centov. Meze za navadne delavce (common labor) so leta 1926 znašale 45 centov na uro v Pittsburskem okraju, okoli Velikih jezer in v Srednjem zapadu ter 37 centov na vzhodu in 28 centov na jugu.

Povprečne meze v vseh okrajih, včevši vse stroške, so bile od 51.7 centov v plavžih do 75.9 v valjarnah. Nizko povprečna meza v plavžih je pripisati o-kolščini, da v njih prevladujejo neizurjeni in polizurjeni delavci, dočim so delavci v valjarnah za jeklene plošče večinoma izurjeni delavci, ki delajo na tri šhte z veliko naglico in zaslužijo mnogo več na uro.

temveč samo s pogodbami in štrajki. Delavci mora izgubiti vsaj pol leta zaslužka, da pridobi recimo en dolar povška. Delodajalec, ki hitro podpisuje pogodbo, je "prijatelj." Če pa leti delodajalec leto kasneje razji riskira štrajk, je "sovražnik."

Najlepše pa je, kadar pride na shorovanje federacije milijonar in priporoča patrijarhom, naj vendar enkrat reorganizirajo svoje unije po industrijah za to, da bo manj pogodb in manj štrajkov!

To je mogoče menda samo v Dolariki. Kapitalistom samim je federacija še tako reakcionarna, da jo komaj dohajajo. Kapitalisti ne čakajo petdeset let; oni so še davno organizirani po industrijah. Vsaka industrija je za trust. Delavski patrijarhi, ki hočejo biti ravno tako dobri Amerikanci kot so kapitalisti, pa še vedno drže unije razkosane na stovraset kosov — kolikor je nekoč bilo rokodelskih strok.

Ni čuda, da kapitalisti sami se organizirajo delavce v unijah — kompanijskih unijah!

Samo v Dolariki je to mogoče. Kar se kapitalistom najbolj dopade, je pa strah, ki ga kažejo patrijarhi pred rdečim parkejšom. Stare ženske hlače iz rdečega satina jim pokažejo, pa grdo patrijarhi, da je za njimi vse moko.

To je mogoče samo v Ameriki.

Milijonar priporoča unijam industrijsko formo

To je tajnik za delo Davis, ki je bil povabljen na konvencijo Ameriške delavčeve federacije.

Los Angeles, Cal. — (F. P.) — Bdeča senca W. Z. Fosterja, ki je leta 1919 vodil veliki jeklarstveni štrajk, je pokril konvencijo dvorano Ameriške delavčeve federacije, ko je James J. Davis, tajnik vladnega departmanta za delo, govoril delegatom. Davis je reakcionarni republikanec in milijonar. Eksekutiva ga je povabila, naj pride pozdravit konvencijo.

Davis je presenetil starokopitne tradencijske voditelje, ki jima je priporočal, da reorganizirajo federacijo po industrijah in ne več po strokah. Rekel je, da strokovna forma unije je preživela svoj čas in danes je potrebna industrijska forma.

Davis pa ni tega svetoval s željo, da bodo delavci lahko zmagovali v stavkah, ker bodo močnejši, če se organizirajo po industrijah, pač pa je odkril malmagacijo unij radi tega, da ne bodo delodajalci imeli toliko sitnosti z "juridikičijami," radi katerih se unije prepirajo na akodo industrij.

"Zakaj ne bi imeli po eno unijo za vsako industrijo, sedenja strokovna unije pa lahko delujejo, če že hočete, v manjših tovarnah?" je vprašal Davis strmece delegate.

Predsednik Green se je drl malo kisló, a vseeno je čestil tajniku po končanem govoru — in ko je pomignil z roko, je bil zaplokal vaa delegacija.

Vesti iz Jugoslavije

DELAVSKA ZBORNICA V LJUBLJANI ZA IZOBRAZBO DELAVSTVA

(Izvirno Prosvetl.)

Proletariat je poklican, da gradi novo, pravičnejšo, višjo socialistično družbo. Razred, ki ima tako vzvišen cilj, pred seboj mora biti predvsem izobražen in vzgojen boljše kakor tisti, ki danes vladajo.

Zato mora biti izobraževalno delo prva naloga vsake delavske organizacije.

Proletariat se mora izobraževati v splošnih vedah in še posebej v socializmu. V socializmu morajo vzgajati njegove socialistične organizacije.

Zato je Delavska zbornica v Ljubljani sklenila z vso močjo delovati na prosvetnem polju. Njeni prosvetni odsek je za leto organiziral celo vrsto predavanj in tečajev po celi Sloveniji: v Ljubljani, Trbovljah, Celju, Mariboru, Jesenicah, Črni, Trzinu, Prevaljah, Kranju itd. Razdelil bo tudi društvene podpore. Razen tega nudi delavskim strokovnim organizacijam brezplačno sklopišče aparate in sklopiščne slike, ki so stale nad 10.000 Din, vsota, ki jo posamezna organizacija ne zmora.

Zato naj organizacije pravilno nenejto to veliko podporo in naj je tudi posluša. Za leto so pripravljena sledeča sklopiščna predavanja prosvetnega odseka Delavske zbornice:

Zgodovina: 1. — 2. Velika francoska revolucija (treba 1. in 2. predavanje); 3. Številni liki 102, predavanje traja 3 ure, tekst gotov; 4. Dunajski revolucija 1. 1848 in Slovenci (treba imeti 2 predavanja); 102 liki, predavanje traja 3 ure, tekst gotov; 5. Stari Rim (Forum Romanum), 39 slik, predavanje traja 1 uro, tekst gotov; 6. Stari Rim (Palatin), 39 liki, traja 1 uro, tekst gotov; 7. Odkritje Amerike, 22 slik, ol ure, tekst gotov.

Zemljepisje: 8. Amerika in Sloveni, 68 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 9. Švica, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 10. Švica, II. del, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 11. Švica, III. del, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 12. Švica, IV. del, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 13. Kitajska, 67 slik, predavanje traja 1 uro, tekst gotov.

Tehnikar: 14. Oceanski parik, 67 slik, 1 uro, tekst gotov; 15. Racionalizacija dela in delavstvo, 48 slik, 1 uro, tekst gotov; 16. Petrolej, 50 slik, 1 uro, tekst gotov; 17. Podmorski čoln in podmorska plovila, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 18. Proizvodnja premoga v Sloveniji in plozaj rudarjev, 57 slik, 1 uro, tekst gotov; 19. Obleke, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov.

Socialna in občinska politika: 20. Novi Dunaj (treba 1. in 2. predavanje), 111 slik, 1 uro, tekst gotov; 21. Socialno pravo za mater in otroka, 50 liki, 1 uro, tekst gotov; 22. Strahotne svetovne vojne, 100 slik, tekst se deluje.

Zdravstvo: 23. Spolno vprašanje mladice, 50 slik, 1 in pol ure, tekst gotov; 24. Mladinska predavanja (pravice): 24. Don Kisot, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 25. Snegulčica, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 26. Postopek, 18 slik, traja pol ure, tekst gotov; 27. Guliverjeva povanjanja, 31 slik, traja 1 uro, tekst gotov; 28. Obleke, 24 slik, traja 1 uro, tekst gotov.

Narodila. Vsaka organizacija naj naroči predavanje vsaj en dan prej in naj navede za redno vedno vsaj še eno predavanje, ki ga dobi, ako bi prvi bilo na razpolago. Kajti za

pljaski dan, ki naj bo mogoča propaganda za olimpijsko idejo in manifestacija napredka celokupnega sporta v Jugoslaviji.

Dogovorno z vsemi državnimi sportnimi savezi se prireda na ta dan v vseh krajih, kjer obstoje sportne organizacije, dopoldne veliki manifestacijski sprej, katerih se morajo obvezno udeležiti vse sportne panoge, ostali dan pa je namenjen raznim sportnim tekmam, katerih čisti dohodki pripadajo izključno državnemu olimpijskemu fondu.

Za Olimpijski dan bodo določili pristojni sportni savezi za posamezne sporte obvezne tekme, v kolikor niso prirejene izključno na korist Olimpijskega dne, za ta dan prepovedane.

Ker bo Slovenija brez dvoma morala zastopati jugoslovenski zimski sport še na zimsko-sportsni Olimpijadi meseca februarja 1928 v St. Moritzu v Švici, je prav da se kar v največji meri podre olimpijsko akcijo in se ji da z reano sportno manifestacijo in tekmami moralno in gmotno oporo.

Mednarodni kongres za tujski promet. — Beograd, 21. sept. — Danes opoldne je bil svačeno odprt mednarodni kongres za tujski promet. Kongresa se udeležujejo delegati Avstrije, Belgije, Češkoslovaške, Danske, Grčije, Holandske, Madžarske, Nemčije, Norveške, Poljske, Rumunije, Švedske, Švice, Turčije in Anglije. Jugoslovensko delegacijo vodi Slovenec dr. Čiril Žižek. Svečane otvoritve so se udeležili zastopniki vlade, predstavniki oblasti in zastopniki vseh naših tujko prometnih organizacij. Kongres se bo bavil zlasti z ureditvijo enotne propagande v Ameriki, z vprašanjem razpečevanja propagandnega materiala na parniških in vlakih ter z olajšavami v tujkem prometu. Na čast udeležencev kongresa jim je priredila beogradska občina banket.

Kongres se bo vršil na potovanju. Zastopniki turizma pojdejo po celi državi. Začno z Ljubljano in Bledom, gredo po Liki, Dalmaciji in Bosni. In vsak dan drugje bo nekaj sej.

RAZNO

23 km na uro! Vest, ki smo jo pred dnevi prebrali z rezervo, se je izkazala za resnično: angleški vojaški letalec Kinkend je dosegel v Benetkah na poskusnem poletu, pripravljajoč se na tekmovalno letenje, ki se bo vršilo v nedeljo 25. t. m., povprečno hitrost 325 milj ali 523 km na uro. Skupno je letel 35 minut.

Poučeni letalski krogi so že dolgo slutili, da se na Angleškem nekaj pripravlja. Vse poslednje mesece, so se vršili v Felixstowu na obali Severnega morja poskusi, ki so bili zaviti v tajnostveno kopreno. Vedelo se je le, da se Angleži, temveč pripravljajo za atako na hitrostni rekord, vse podrobnosti pa so znali skrbno prikriti.

Toda vzlic temu, saj skoro ni mogoče verjeti: dosedanjí svetovni rekord v avijonu je imel francoski podporočnik Bonnet, ki je dosegel 11. decembra 1924, v avijonu povprečno hitrost 448 km na uro. In od 448 km do 523 km na uro je vendar velikianski skok! Dosedanjí rekord na hidroplanu pa je imel laški letalec Mario de Bernardi, ki je lani takisto o priliki tekmovalja za Schneiderjev pokal letel v Hamptonu Roadu (Norolk, U. S. A.) s povprečno hitrostjo 416 km, 618 m na uro.

Kinkenda je hitrost 523 km na uro, ali niti ne moremo prav predstavljati; povemo naj le, da odgovarja ta brzina 145 m na sekundo, t. j. skoro polovici brzine zvoka (333 m na sek.). Še leta 1919. je bila največja hitrost, ki jo je mogel človek dosegati, "jedva" 268 km na uro. Naslednje leto se je že zvišala na 302 km, leta 1921. na 330, l. 1922. na 358, l. 1923. na 429 in l. 1924., kakor omenjeno, na 448 km.

Kinkend s svojim rekordom ni več osamljen. Še isti dan je njegov rojak Webster dosegel v Benetkah isto hitrost! Podoba je, da so se Angleži letos v resnici dobro pripravili...

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete."

Naznanilo in svarilo.

Cleveland, Ohio. — Ako človek ne dela v teh kritičnih časih ter gre naokrog, opazi semintja v velikem mestu marsikatero neumnost. Da človek opazi tudi veliko izkoriščanja na vseh koncih in krajih, je menda tudi kaj lahko umevno. Vse to se pa vrši radi povprečnega človeka malomarnosti, ker se pusti čestokrat izrabljati malopridnežem.

Kakor nam je že z davna znano, se vedno slša, da si ta ali oni delavec življenje vzame, na en ali drug način. To se dogaja v vseh kapitalističnih državah, kjer vlada "red in mir". Marsikateri bo rekel, da je to blažena država. Morda zato, ker dovoli vsakemu, da napravi hirikiri (japonski način samomora). Seveda nikogar ni, da bi protestiral proti takim obupnim činom, ker se večina ne zaveda in je brezbržna ter si misli, da je prav tako.

Pretekli teden se je usmrtil Martin Vesel — delavec, ki je bolehal že dalj časa ter si je vahal obupa, končal življenje. Pravega motiva njegove prostovoljne smrti se pa ne more doznati iz podanih mi informacij, ki sem jih dobil od rojakov. Pokojni je bil dober katoličan ter je bil član društva "Svetege Vida" in "Makabejcev". Tu zapušta ženo in štiri otroke. Ravno ko sem šel malo na prehod, sem opazil, da so ga nesli v cerkev. In duhovni oče je prepeval svoje ceremonije z namenom, da pošlje njegovo dušo v nebesa — za nekaj dolarjev seveda. Njegovi prijatelji in sorodniki so ga pa obložili s cveticami, ki so bile naložene v dragih avtih, a doma so pa ostali otroci brez očeta — sirote.

V starem kraju ni bilo te navade kot jo imamo v Ameriki, četudi so bili ljudje tam do te marena zaverovani, a niso pa bili zavarovani. Duhovnom se je le plačalo par kron in če je človek izvršil samomor, se ni nihče zmenil zanj; take mrlice so navadno pokopali ponoči brez duhovna in cerkvenih obredov. Seveda so ga pokopali na neblagoslovljeni zemlji, kakor žival, kajti tak človek je umrl brez dovoljenja vsagamočnega. Iz tega razloga ni cerkev dovolila, da bi samomorilce pokopavali na način kot pokopavajo tiste, ki umro naravne smrti. To dobro vado vsi duhovni in tudi gospod father Ponikvar. Zakaj ni on prepovedal takega pogreba?

Ali mar zaradi plačila? Zasluzil je pač toliko v pol uri, kot zaslužil navaden delavec v enem mesecu. To je precej dobro naplačilo. Toda premislite vendar, da je on imel zelo težavno delo opraviti samomorilca v nebesa, ker ni vprašal za dovoljenje Boga, če se sme ustreliti ali pa obesiti. Za grešno dušo je pač treba več in dije moliti. Zato pa je treba tudi prav mastno plačati!

Tako delajo Kristovi namestniki v Ameriki, ker je to bogata dežela, četudi so sužnji lačni; zanje se nihče ne briga. Gospod računajo kolikor oni hočejo, saj zato so pa hodili v šole. Reče delavec pa naj plačuje, akotudi se pri tem zadolži, da se nikdar ne more rešiti dolga. Njegovi sorodniki in prijatelji so mu darovali cvetlice in vence, ki so bili vsak po \$10 ali pa več. V resnici so pa metali sol v morje, ki je že itak prelahko. Kupovali cvetlice za mrlice, ki jih ne potrebuje, je velika napaka, kar mora priznati vsak zaveden delavec, da je tako delo greh, seveda ne za trgovca, ki napravijo s cveticami dober dobiček. Zakaj bi se rajše s tem denarjem ne napravil sklad za osirotele otroke, ki so ostali brez očeta-podpornika, da bi imeli vsaj za skorjo kruha? Ker delavec je večini nismo še organizirani, je kaj podobnega zelo težko doseči in uliti delavcem v glavo, da bi bilo edino prav, da bi mesto cvetlic, kupili otrokom kruha, ker se ne bi nihče brigal zanje; tudi država ne veliko. To menda vedo vsi, ki prinašajo ob ta-

kih prilikah mrliču stvari, ki mu prav nič ne pomagajo, niti jih ne potrebuje. Zakaj mu ti dobri ljudje niso prej pomagali, dokler je potreboval? Ali se bodo marsikateri spomnili njegovih otrok, da bi jim v težkih časih kaj pomagali? Skoro je neverjetno, da bi kdo s prstom mignil. Izgovarjali se bodo, da so ranjkega spravili na drugi svet dostojno; dali so mu avto in cvetlice, kaj bi še! Ali to ne zadostuje! Kaj pa gaspud Ponikvar, ki se umejo na visoke račune, ker zahtevajo od 25 do 50 dolarjev na uro? Ni čuda, da gotovi ljudje govorijo o prosperiteti!

Delavci ne vedo kaj je prosperiteta, bolj pa vedo kaj je miserija in revščina. Pa si mislijo, da tako pač mora biti, ker je tako tudi zapisano v bibliji, pa tudi gaspud in cerkvi tako priporočajo. Ras, slopa je prav lahko za nos voditi, ker ne vidi. Toda tistega, ki je spregledal, ga ne morejo več za nos voditi.

Pokojni je bil dober katolik, dober pobožnjak, pridno je nosil prispevke v cerkev ter veroval v Boga mater božjo in vse svetnike. Zakaj vendar mu ni vasa ta kompanija pomagala, ker je vedela, da je v obupu, da ne more živeti? Kje je bil tedaj Bog, da mu ni pomagal? Kje je bila sveta cerkev s Kristovim namestnikom Ponikvarjem? — Kam pa se je taktiral skril sv. Vid in drugi svetniki, da mu niso prisločili v skrajni sili na pomoč? Vse to se je lepo samolajalo; saj je bil ranjki katoličan in se prav nič ne briga, kakor le to, da mu dobi Bog grehe odpusti. Ali je pokojni v resnici imel kaj grehov? Ne verjamem, ker je pridno delal in garjal za svojega gospodarja ter imel žulje na rokah, sit pa je menda bil le malokdaj.

Toda dragi moji, ako bi izvršil samomor kakšen brezverec, socialist, bolševik ali anarhist, Bog nas varuj, kako bi tedaj zapvil! Ponikvar v hili svetega Vida, Pirc v franciskanskem uradu A. D., če da ga je Bog kaznoval, ker ni hotel iti v cerkev in se je odrekel cerkvi in Bogu. Bogvedi koliko časa bi trajala taka govorica in še bolj bi udrihali po brezvercih, socialistih, bolševikih in anarhistih. Naredili bi tak strah, da bi vse pokalo od groze.

Nekako pred letom dni, če se ne motim, morda je mesec manj ali več, je umrla neka Slovenka; bila je članica S. N. P. J. in njene simpatije so bile na strani naprednih ljudi, ki se bojujejo za delavske pravice. Pred smrtjo je zahtevala, da ko umre, naj njeno truplo sežgo in da njen pogreb mora biti civilen. In res, ko je umrla so storili njeni ljudje tako, kot je zahtevala. Da ste slišali drugo nedeljo, kako je gaspud Ponikvar upil in se jezil ter prokrikel vse socialiste in bolševike. Zakaj pa? Zato, ker mu ni so dali ničesar zaslužiti. Seveda ni gaspud Ponikvar tega povedal svojim vernikom, ampak jih je odvrčal od socialistov. Ostrašili jih je tako, da so se jokali ter molili, da bi sprehodili vse socialiste k "edino evangelni veri" katoliški. Ko jih je gaspud Ponikvar tako potegnil, se jim je za hrbtom smejal, ker ima take nore za seboj.

Tako delajo Kristovi namestniki, branijo kapitalizem t. a. mi sebe, dokler je mogoče. Toda prišel bo še čas, ko bodo tudi oni prišli za motiko, ako bodo hoteli živeti, ker človeška družba ne bo vedno trpela parasitov na svojem životu. Delavci bodo enkrat spregledali. Takrat bodo šli tudi Kristovi namestniki s trebuchom za kruhom.

Kadar se pa kakšen podoben slučaj pripeti, kar je mogoče, tedaj naj delavci raje dajo za otroke, ki so živi, ne pa za pokojnega, pa naj umre naravne ali nenaravne smrti. Živim pomagajmo, ne pa mrtvim. Zakaj neki naj delavci hranijo duhovne, ki imajo okrogla telesa, kot pitane gosi? Raje naj pomagajo sebi, bo več izdalo. Mrlice bi itak morali sežgati, ker je to bolj sanitarno in pa tudi ceneje je kot cerkveni pogrebi.

Delavci, posnemajte napredne ljudi, vprašajte jih za svet. Ne metajte proč svojega teško prisluženega denarja. Zavedajte se tega in stanite svoje prihranke, ker se bližajo črni dnevi, mogoče velika kriza in brezposelnost, katera bo še marsikoga privedla k samomoru. — Kar Trinašič.

Maurice Delbora: Kaznovani Puritanec

Mister Harry Wet, znani businessman iz Pine ulice, ni samo prekan trgovec, temveč tudi nezvest soprog. Dame iz Pete avenije, katerih sijajna stanovanja imajo razgled na Centralni park, kakor n. pr. stanovanje gospe Wet, govorijo o njegovih aferah in doživljajih le s prita-jenim glasom. "Uboga gospa Wet!" šepetajo. "Njena nemahljiva zvestoba je zelo slabo poplačana." Toda čisto raznoodušen od vseh pripomb inih in poln presira za kritike drugih, se gospod Wet zabava kolikor le more. Zabava se, a vendar ima tudi svoje predsodke. Celotno njegovo činstvo je več baharije ko resničnosti. Ali je to posledica nepremagljive dedne obremenjenosti? Ali je v tem mističen vpliv britanskih prednikov, ki so včasih stari in novi testament enako spoštovali? Naj bo že kakor hoče, toda dejstvo je, da gospod Wet vedno pred svojim notranjim sodiščem obuja kes in slovesno prisega, da se bo pobiljal, kadarkoli se je iz sle pregrešil. Toda teh svojih prisieg ne drži in naslednji dan je že zopet prelomil, zvestobo svoji ženi. Potem se znova obtožuje in aka svoj greh popravi. Kakor na svoje kolo navezan Kalon (talsaki kralj), ki je bil navezan na vedno vrteče se kolo, ker je storil Zeusovo go-tojlbje) se giblje tako vedno v krogu greha in kesanja.

Tekom let se je navadil, da je po vsakem galantnem doživljanju ustanovil v Roosevelt-bolnici eno prsto mesto. Na ta način bodo njegove smote manj obsodbe vredne in celo razdeličnim in irtvam uange v korlat. Toda — novi kontrast v duši tega čudnega in vedno k pokori pripravljene groznika — vse svoje izvenzakonske ljubezni je ovekovečil s tem, da je vsako bolnični podarjeno prsto postelj imenoval po svetnici, katere ime je imela njegova zadnja ljubica. Tako je počasi spravljal nad glavje postelj imena najrazličnejših Cecilj, Iren, Juliette, Alice. Vsa ta imena so mu bila simbol najprijetnejših spominov. Metodističen župni odbor VII. distrikta je brez vsakih pridržkov priznal te dokaze krščanskega umiljenja. Župnik Stout ni niti skrival svoje zadoščene nad temi ustanovami. Vernikom distrikta je naravno staval v vzgled čudovito in nikdar pojenjujočo darežljivost gospoda Weta.

Nekoga dne se je odpoelal gospod Wet v Pariz. Svoji ženi je sporočil, da ga bodo zadrale seje generalne skupščine "Mednarodnega bakrenega trusta", čegar predsednik je bil, v Franciji najmanj štirinajst dni. Gospa Wet, potrpečljiva in poslušna, ko vedno, ni pokazala niti veselja niti žalosti. Ta fascinacija gospa s hrepenenji očmi je vedela, kaj je bilo s tem potovanjem. Udala se je v svojo usodo z najboljšim plemenito realnsejso.

Komaj je prišel gospod Wet v Pariz, je že tudi pozabil na trust, ki je bil vendar vzrok njegovega potovanja. O dvigu bakrenih cen je samo še govoril v budorju silno lepe kurtizane, ki se je morala ko nalašč imenovati Magdalena. Po povratku v New York je hotel takoj pozabiti na pregrešne užitke, ki jih je užil v objemu lepote, in svoje življenje, ko po navadi, kardinalno izpremeniti. Šel je torej k ravnatelju Roosevelt-bolnice in mu dejal: "Moj dragi ali tudi Kristovi namestniki s trebuchom za kruhom."

Kadar se pa kakšen podoben slučaj pripeti, kar je mogoče, tedaj naj delavci raje dajo za otroke, ki so živi, ne pa za pokojnega, pa naj umre naravne ali nenaravne smrti. Živim pomagajmo, ne pa mrtvim. Zakaj neki naj delavci hranijo duhovne, ki imajo okrogla telesa, kot pitane gosi? Raje naj pomagajo sebi, bo več izdalo. Mrlice bi itak morali sežgati, ker je to bolj sanitarno in pa tudi ceneje je kot cerkveni pogrebi.

Delavci, posnemajte napredne ljudi, vprašajte jih za svet. Ne metajte proč svojega teško prisluženega denarja. Zavedajte se tega in stanite svoje prihranke, ker se bližajo črni dnevi, mogoče velika kriza in brezposelnost, katera bo še marsikoga privedla k samomoru. — Kar Trinašič.

ša zaobljuba bo izvršena. Ker ste me pa danes že počutili s svojim obiskom, dovolite mi majhno iznenadenje. Ali vas smem prositi, da z menoj pogledate dvorano 177?"

Gospod Wet je šel za ravnateljem in obstal na vratih čisto nove dvorane. Tedaj je ravnatelj odkril svojo tajnost in z največjim spoštovanjem dejal: "Srečen sem, gospod Wet, da morem povedati, da je ta dvorana ustanova vaše gospe. Naročila mi je, naj vam pokažem to dvorano, takoj ko ste dali ustanovo za novo postelj. Brez dvoma vam je hotela dokazati, da je krepost nalezišnja in da noče zaostajati za vami v darežljivosti. Sicer pa je vaš zgled nad vse natančno posnemala, kajti če pogledate table nad zaglavji postelj, tedaj vidite imena svetega Janeza, sv. Karla, sv. Patrika, sv. Gilberta, sv. Franca, svetega..."

Gospodu Wetu je očividno minila potrpečljivost aliati še druga imena, ker se je naglo obrnil, si posadil klobuk na glavo in zamrmral silno primerno besedo: "Proklete!"

Železniški kurjači zahtevajo povijanje mezd

Prizadetih je šest in poldeset železnice. — Zaslilaanje se vrši pred pogajalnim odborom.

Chicago, Ill. — Železniški kurjači šest in poldeset zapadnih železnic zahtevajo povijanje mezd za sedem odstotkov. Zaslilaanje se vrši pred pogajalnim odborom, ki se je nastanil v Palmer House.

Advokati zastopajo železniške kompanije, kurjače pa njih odborniki. Železniške družbe bi se rade odtegnile znižanju mezd, ali pa znižale povijek, kolikor se znižati da. Odvetniki zastavljajo vprašanja v interesu družb, zastopniki kurjačev pa nanje odgovarjajo tako pametno, da odvetniki ne morejo pridobiti na terenu.

Železniške družbe so sadnja leta dobro odrezale s dobičkom. Ali prostovoljno se niso nikdar prišle s povijanjem mezd. Dodaaj so se morali železniški uslužbenci bojevati za vsak cent povijanja mezd.

To jasno pokazujejo zaslilaanja, ki se vrše po novem železniškem zakonu. Bogatih družb ni prav nič sram, da prav si-dovsko barantajo za vsak cent povijanja mezd.

BLAZNEŽI LJUBIJO GODBO.

Koncerti v duningski blaznici.

Chicago, Ill. — V blaznici v Dunningu, ki se nahaja pred pragom Chicago, se je vršil še šestí godbeni koncert. Dr. Alexander S. Herahfield, državni psihater, izjavlja, da so pronašli, da tjna godba vpliva pomirjevalno na umobolne in vzbudi v njih zanimanje, kakor nobena druga reč. Obenem je godba ardatvo, da obudi dremajoče sile v bolniku iz preteklosti njegovega življenja.

Obojen na 15 letne ječe, ker je ubil ženo.

Chicago. — Howard West, nekdanji tovariš Martin Durkina je obojen na 15 let zapora, ker je prošlega decembra umoril svojo ženo. Njegova žena Margaret West je bila sestrična M. Durkina, znanega morilca, ki je bil obojen radi umorov na 35 let ječe. West pravi, da je prišel prvi nesporazum med njim in ženo, ko se je Durkin odpe-ljal s njo v Florido. "Žena me je zapustila," je dejal West, "in to je bil vzrok, da sem jo umoril."

Nova ruda. Na polotoku Kola je ruski rudolovec prof. Borisov našel novo rudo, katero je imenoval nefelin. Nefelin se pomeša s peskom in s kredo, iz te zmesi pa se pripravi steklo. Poskusi z nefelinom, katere je napravil keramični inštitut v Moskvi, so pokazali odlične rezultate. Novo steklo je trpnejše od dosedanjega, pa tudi znatno cenejše. Borisov računa, da se nahaja na Koli najmanj 30 do 60 milijonov ton nove rude. Sovjetska vlada je vsa rudočep v svojo upravo.

Dve darili
za nove naročnike

Kdor se potrdi v sedanjih ka-
panji in dobi osem podelitnih al-
tini čistoletnih naročnine za dnev-
nik "Prosveta" in polije cele
vzete upravičeno, dobi krasno
samonapojno pisalno pero
in
avtomatični svinčnik
z lepim slikar znakom Š. N. P. J.

Naročajte avto-znake Š. N. P. J.

Na željo več društev je
urad preskrbel avto-znake.
so krasno izdelane okroglopi-
sate tablice, s znakom Š. N. P.
J., in namenjene so za avtom-
bile članov jednote. Na društ-
no razpodeli podrobna poja-
nila glede teh znakov, na čia-
pa apeliramo, da jih pridno n-
ročajo.

Vincent Cankar,

ERY
